

Några reflektioner angående några averkade alar vid hamnen i Fiskevik, Stora Askerön

Undertecknad besökte Fiskevik, Stora Askerön, torsdagen den 3:dje oktober tillsammans med Camilla Ardehn med syftet att meddela en ”second opinion” om naturvärdena på en mindre yta bakom sjöbod, vid det gamla varvet (nu borta). Anledningen var en anmälan av avverkning av en handfull medelgrova alar något tiotal meter från strandlinjen.

Naturvärdena på den aktuella platsen bedöms ha vissa naturvärden – klass IV. Det är den lägsta graden av naturvärden i det nationella bedömningssystemet¹. Dessa värden utgörs främst av några medelgrova alar samt inslag av sandblottor (med enstaka grävhål av solitärbin eller rovksteklar) och allmän strandängsflora.

En fråga är om alar utmed Bohuslänska havsstränder kan hysa några högre naturvärden eller inte? En annan fråga är om havsstränder i Bohuslän kan utveckla naturvärden efter att träd avverkas? En viktig följdfråga är om öppna havsstrandmiljöer är värdefullare än trädbeväxta marker utmed havsstränder i Bohuslän.

Svaret på den första frågan, om alar är värdefulla i sig eller utgör habitat för skyddsvärda arter, är generellt sett nej. Alar är relativt artfattiga med ca 110 specialiserade arter, men endast sex av dem är rödlistade^{2,3}. Inga av dessa rödlistade, och till alar knutna arter, förekommer i Bohusläns kustband. Det kan jämföras med ek som har 350 specialister, varav 94 är rödlistade⁴. Alar och alskogsmiljöer kan utveckla höga naturvärden och hysa rödlistade arter utmed vattendrag och i sumpskogar i Sveriges inland, men utmed havsstränder, och i synnerhet i Bohuslän, saknas den kontinuitet (långvarigt likartad naturtyp) och de klimatologiska förutsättningar som gör det möjligt att utveckla höga naturvärden. Den bohuslänska kusten var praktiskt taget trädfri fram till för lite drygt 100 år sedan och naturvärdena är här framförallt knutna till öppna marker utan träd- och buskskikt.

Den andra frågan, kan stränder utveckla värden om träd tas bort, kan besvaras med ja. Om man öppnar upp strandmiljöer, på klippor såväl som utmed sedimenttäckta stränder, så utvecklas för kustområdet typiska habitat. Exempel är på sådana habitat är saltvattenstrandängar, förutsatt att det sedan sker kontinuerliga störningar i form av tramp, bete, slätter eller återkommande röjningar, eller olika typer av artrik klippvegetation på hållmarker där bortröjning av träd och buskar också oftast är gynnsamma. Solljus, sippervatten och blottat underlag i kombination med störningar gynnar många fler arter än skuggig trädbeväxt mark, åtminstone i odlingslandskap och utmed Sverige kuster och sjöstränder. Det är ett generellt problem att de bohuslänska kustområdenas naturvärdena snabbt minskar på grund av en tilltagande igenväxning med träd, buskar och sly.

Svaret på följdfrågan ovan måste bli, även i den här mycket lilla skalan (en handfull träd), att naturvärdena har större möjligheter att utvecklas positivt efter borttagning av träd, jämfört med om området tillåts att beskogas. Dock förutsatt att buskar och sly av uppväxande träd kontinuerligt hålls efter (helst årligen). Det bör dock tilläggas att skog och träd kan inrymma eller utgöra höga naturvärden, men då på platser eller i landsdelar där det under mycket låg tid funnits träd (s.k. kontinuitet).

Svante Hultengren
Professionell biolog/geovetare
Naturcentrum AB, Stenungsund
www.naturcentrum.se

¹ Swedish Standards Institute 2014. *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. – Svensk Standard SS 199000:214

² ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. SLU, Uppsala.

³ Sundberg, S., Carlberg, T., Sandström, J. & Thor, G. (red.) 2019. *Värdväxters betydelse för andra organismer – med fokus på vedartade värdväxter*. ArtDatabanken Rapport 22. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

⁴ Sundberg, S., Carlberg, T., Sandström, J. & Thor, G. (red.) 2019. *Värdväxters betydelse för andra organismer – med fokus på vedartade värdväxter*. ArtDatabanken Rapport 22. ArtDatabanken SLU, Uppsala.